Št. 298 Poštnina plačana v gotovini (Conto corrente con la posta) V Trstu, v nedeljo 16. decembra 1923. Posamezna številka 20 cent. Letnik XLVII

Izhaja, izvzemši pondeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopisi se naslavljajo uredništvo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Izdajatelj Anton Gerbec. — Lastnik tiskarne. Tisk tiskarne. Naročnina za mesec: L 7.—, 3 mesece L 20.— pol leta L 38.— in celo leto L [illegible]. Za inozemstvo mesečno 4 lire več. Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Narodna in univerzitetna knjižnica LJUBLJANA, Jugoslavija

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. — Osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Naše „kapitalistično podjetje“

Pri urejevanju koledarja, ki ga izda naša tiskarna za leto 1924, smo oživljali svoje spomine in smo se spomnili, da je dne 1. aprila 1923 minilo 25 let od ustanovitve te tiskarne.

Tega za tržaško Slovenstvo znamenitega dogodka ne moremo proslaviti, kakor bi hoteli in kakor bi bilo primerno. Iz razumljivega razloga: z ozirom na položaj, ki se nahajamo danes v njem. Nikdar še ni bil naš narod na tem ozemlju tako oviran v vsakem svojem snovanju, nikdar še nam ni gospodujoči režim tako kratil vsak svobodni dih in vsako javno uveljavljanje — tudi kulturno, gospodarsko in socijalno, torej brez vsake politične primesi — kakor se to dogaja danes. Zvezane so nam roke, ljudstvo naše ne more — ne da bi ga nasprotniki označali za rovarsko — svobodno govoriti svoje želje in pritožbe proti krivicam, ki se mu dogajajo. Vse naše narodne energije so vklenjene v okove. V takem položaju ne moremo primerno proslaviti tega jubileja.

Ves ta pritisk dohaja od neslovenske, narodu našemu in njegovemu snovanju nasprotne strani. No, vse to moramo trpeti in prenašati kakor se pač prenaša z resignacijo kaka elementarna katastrofa, proti kateri ni nobene pomoči.

Ali — kakor da ni še dovolj vsega tega gorja, prihajajo sedaj srditi napadi in črna obrekovanja proti našemu podjetju iz domačega tabora, od ljudi, ki naj bi nam bili bratje in soborci, ki naj bi bili strnjeni z nami v borbi za pravice naroda, ki je naš — njih! Obrekujejo to naše podjetje, da je **kapitalistično,** da se okorišča iz narodnih žuljev, da so njega ustanovitelji pijavke, ki si polnijo žepe na škodo ljudstva!

Tiskarna «Edinost» in z njo spojeni list istega imena da sta kapitalistično podjetje! Da vidimo!

Pred seboj imamo «Obveznico» oziroma «Izjavo», ki so jo ustanovitelji tiskarne «Edinost» dali pred petindvajsetimi leti tistim, ki so tedaj položili svoj prispevek na žrtvenik narodne stvari: da se s tem ustvari trdna podlaga narodnemu glasilu, ki je bilo že tedaj nujno potrebno, a je danes še v postoterjeni meri.

Iz rečene «Izjave» posnemljemo:

«Konsorcij lista ima pravico izplačevati iz dohodkov, ki ostanejo po izplačilu obresti deležev, redne 6% amortizacije, in po pokritju troškov lista «Edinost»,. vsakokrat koncem upravnega leta deleže, ki se določajo žrebanjem. Izplačani deleži se morajo prepisati potem na korist lista «**Edinost**». Sploh pripada **ves dobiček** tiskarne, po odplačilu obresti in amortizacije, **listu «Edinost» ter se ima uporabljati le v zboljšanje lista «Edinost»,** oziroma v znižanje naročnine in razprodajne cene».

In dalje:

«Prvo vodstvo ima nalogo (ker je bila sedanja organizacija tiskarne le provizorična), da najkasneje do prihodnje volitve stavi primerne predloge, da se ustvari za tiskarno organizacija na podlagi društvenega zakona. Pri tem so sedanje in eventualno drugo vodstvo in deležniki vezani na načelo, da je tiskarni — dokler more izplačevati 4% obresti in 6% amortizacijo vplačane ustanovne glavnice — **namen, služiti utrjenju in zboljšanju lista «Edinost»,** kateremu ima določati smer vedno le politično društvo «Edinost», ali pa ono politično društvo, ki bi stopilo v Trstu na mesto političnega društva «Edinost», ako bi namreč poslednje razpadlo».

Iz te «Obveznice», ki so ob ustanovitvi tiskarne dali ustanovitelji vsem, ki so s svojimi prispevki omogočili ustanovitev te narodne naprave — ki je neutajljivo imela velik delež na vsem narodnem snovanju, na krasnem, največje nade opravičujočim razvoju našega življa na tem ozemlju, vse do — svetovne vojne: iz te «Obveznice» izhaja jasno čisti namen tistih rodoljubov. Po zaslugi njih, ki so nesebično in iz čiste ljubezni do narodne stvari položili svoj denar, se je naš list mogel postopno dvigati kvalitativno in po številu čitateljev, tako da je imela «Edinost» do vojne naklado, kakršne ni imel noben drugi slovenski dnevnik.

In naša tiskarna je dosledno in zvesto — kolikor so ji dopuščale moči in razmere — izvrševala nalogo, naloženo ji v gori rečeni «Obveznici». Ustanovitelji naše tiskarne, njeni voditelji in odborniki naše zadruge niso nikdar ne iskali ne dobivali nikake koristi, a list «Edinost», ki je imel vsekdar in ima tudi danes v nji svojo zaslombo, je bil vedno le narodno glasilo, glasnik in borec v vseh bojih za pravice naroda. Bila je vsekdar v službi naroda in nikogar drugega, najmanj pa kapitalistov. Naj razglasimo tu — ker je v najlepšo proslavo petindvajsetletnice naše tiskarne in v najčastnejše zadoščenje njim, ki so ustanovili to narodno organizacijo: dejstvo namreč, **da niso doslej ne zahtevali ne dobili niti ficka ne na račun amortizacije, ne na račun obresti!!** Tako je mogel iti vsak dohodek na korist narodnega glasila, tega najizdatnejšega našega sredstva za delo narodni stvari v korist. Da ni bilo te požrtvovalnosti, težko da bi imeli Slovenci v Julijski Krajini dnevnik, ki jim je potreben za narodno življenje kakor ribi voda! Čut globoke in dolžne hvaležnosti nam veleva, da se spomnimo tu moža, čigar prizadevanju se je bilo v prvi vrsti zahvaliti, da se je ustvarila tiskarna, ki je bil v resnici oče tega podjetja in ki ga je tudi vodil skozi dolgo vrsto let. Ta je **dr. Gustav Gregorin,** naš nekdanji tržaški voditelj in najidealnejši in najnesebičnejši narodni delavec pod solncem.

Prepuščamo pošteni slovenski javnosti, naj ona sodi, kako označbo zaslužijo ljudje, ki v svoji strankarski strasti in osebni zavisti obrekujejo naše podjetje in ga napadajo s tako srditostjo, kakor si ne upajo odbijati nobene krivice od drugorodnih strani na škodo narodnih, kulturnih in nravstvenih interesov našega naroda na tem ozemlju. Mi nočemo pisati tu edino primerne in v polni meri zaslužne označbe, ker si ob petindvajsetletnici našega podjetja nočemo na tem mestu s takimi grenkimi obračuni kaliti tega trenutka blažilne zavesti o svojih poštenih namenih in pošteno dovršenem delu. Z vedrim čelom gledamo na obrekovalce! Nje naj sodi poštena javnost!

Ministrski svet

odobril preuredbo občinskega in pokrajinskega zakona

RIM, 15. Po splošni debati o preuredbi občinskega in pokrajinskega zakona je ministrski svet prešel k razpravi o posameznih členih, kjer so bile sprejete nekatere spremembe k načrtu on. Acerba. Nato je bilo besedilo odloka enoglasno odobreno. Novi zakon bo stopil v veljavo 1. julija 1924.

Ministrski svet se je razšel ob 13.30. V pondeljek bo razpravljal o drugem delu upravne preuredbe, t. j. državnega sveta in organov justične uprave.

Razpravljanja o vprašanjih

ki se tičejo novih pokrajin

RIM, 15. Včeraj se je v palači Chigi sestala pod predsedništvom Mussolinija posebna komisija za proučevanje problemov, tičočih se novih pokrajin. Navzoči so bili tudi justični minister Oviglio, finančni minister De Stefani, naučni minister Gentile, minister za javna dela Carnazza, podtajnik Acerbo in Finzi ter prefekti iz Tridenta kom. Guadagnini, iz Trsta kom. Crispo Moncada, iz Vidma kom. Pisenti in iz Pule kom. Giannone. Po poročilu ministrskega predsednika se je razpravljalo najprej o vprašanju poduka italijanskega jezika, nato je prišlo na vrsto vprašanje osobja pri javnih upravah, ki prihaja od prejšnje vladavine.

Danes popoldne se bo komisija zopet sestala.

Visokošolsko gibanje proti šolski preosnovi

pojema

le Napolitanci nadaljujejo boj

RIM, 15. Vesti, ki prihajajo iz univerzitetnih mest, pravijo, da je gibanje akademikov proti preosnovi ministra Gentile zavzelo popolnoma zakonito obliko, t. j. dijaštvo je sklenilo, da ne bo prirejalo več hrupnih demonstracij. V Turinu, ki je bil izhodišče gibanja, se je vršilo veliko zborovanje, katerega se je udeležilo nad 1000 dijakov; dijaki so sklenili, da nehajo stavkati ter da se bodo obrnili na vlado z zahtevo, da otvori tehniko in vseučilišče.

V Neapolju pa dijaki nadaljujejo še vedno odprto borbo proti preosnovi. Na zborovanju, ki se je vršilo na trgu Dante, so dijaki sicer sprejeli dnevni red, da se bodo začasno vzdržali manifestacij po ulicah; toda zborovanje ni bilo niti še zaključeno, ko se je nenadoma zagnala med dijaštvo policija ter skušala razgnati dijake. Policija je aretirala vse dijake, ki so nosili akademske čepice. Prišlo je do precej živahnega meteža. Odposlanstvo dijakov se je podalo na kvesturo ter je zahtevalo izpustitev 40 dijakov. Kvestor je zagrozil, da bo prisilil dijake, da zapustijo mesto, ako ne nehajo z demonstracijami.

Akademsko združenje «Corda Fratres» je objavilo v listu «Mondo» pismo na Mussolinija, v katerem ponovno poudarja, da nima gibanje političnega ozadja, ampak da se dijaki borijo proti preosnovi, ker zapira revnemu dijaštvu dostop na vseučilišče.

Kralj v Salernu

SALERNO, 15. Ob 9. uri se je pripeljalo Nj. Vel. kralj, da prisostvuje odkritju spomenika padlim; kralj je odpotoval ob 12.20.

Smrt italijanskega poslanika v Budimpešti

BUDIMPEŠTA, 15. Danes je nenadoma umrl italijanski poslanik v Budimpešti knez di Castagneto. Pokojnika je zadela srčna kap.

Častna straža spomenikom padlih

RIM, 15. Državni podtajnik za javni pouk on. Lupi je razposlal danes vsem kr. šolskim skrbnikom okrožnico naslednje vsebine: Ministrski svet je odobril naredbo, ki ustanavlja mesto častne straže spomenikov padlim vojakom. Častna straža bo izbrana izmed učencev ljudskih in srednjih šol in bo pomenila veliko odlikovanje dijakov, ki jih bo zadela ta čast. Častni straži bo poverjeno idealno nadzorovanje spomenikov in votivnih dreves. Oni, ki bodo izbrani za častno stražo, bodo prejeli poseben znak, ki ga bodo morali stalno nositi.

Razprava o Radiću v narodni skupščini

Odgovori ministra Ninčića o zunanjepolitičnih vprašanjih — Razprava o dvanajstinah

BEOGRAD, 15. Na današnji seji narodne skupščine je predsednik najprej prečital kraljevo zahvalno brzojavko za čestitke povodom krstne slave. Nato je minister dr. Ninčić odgovoril na vprašanje poslanca Divca (soc.), ali je diplomatski zastopnik interveniral pri grški vladi v vprašanju zaščite monarhije, da niti vlada niti naš poslanik v tem oziru nista storila nobenega koraka. Posl. Divac se z odgovorom ni zadovoljil, povdarjajoč, da je dotična poročila objavil sam — uradni presbiro.

Minister dr. Ninčić je dalje odgovarjal posl. Kraftu in Mihajloviću o odstopitvi Žombolja Rumuniji.

Končno je minister odgovarjal na vprašanje poslanca dr. Krizmana (dem.) o Radićevem bivanju v Londonu. Dr. Ninčić je izjavil, da je vse, kar Radić piše v «Slobodnem domu», prosta izmišljotina, ki ima glavni cilj, da drži v zablodi preproste kmetske mase. Naše poslaništvo v Londonu se je informiralo pri angleški vladi o Radićevi trditvi, da ima podporo pri njenih članih ter je prejelo najkategoričnejše demantije. Naša vlada ni smatrala za potrebno intervenirati, da se Radić izžene iz Anglije, ima pa obvestilo, da Angleži nikakor niso zadovoljni z Radićevo akcijo, ker zlorablja angleško gostoljubnost.

Posl. Krizman je odgovoril, da ni zadovoljen, ker vlada ni započela akcije proti Radiću, ko je pobegnil v inozemstvo s pomočjo «probujajočih se Madžarov» namesto da bi prišel v narodno skupščino, kjer mu je edini kraj, da zastopa in brani interese hrvatskega dela našega naroda. Radić ni pobegnil zaradi preganjanja s strani naših oblasti; te so mu marveč dale popolno svobodo akcije pri njegovem protizakonitem delovanju. Vladna večina je z Radićem celo napravljala protokole. Korektno stališče angleške vlade bo gotovo pripomoglo k iztreznenju na Hrvatskem. «Nadejam se», je končal govornik, «da bo kmalu prišel čas, ko se bodo vsi sinovi te države zbrali v tem našem parlamentarnem domu v delu za dobrobit našega naroda in naše velike domovine». Govor dr. Krizmana, posebno njegov zaključek je zbornica burno pozdravila.

Nato je tajnik narodne skupščine prečital poročilo finančnega odbora o pretresu dvanajstin za mesece januar, februar in marec z odvojenim mnenjem demokratskega, zemljoradniškega in kluba SLS. Skupščina je sprejela dnevni red za jutrišnjo sejo: Pretres poročila finančnega odbora o proračunskih dvanajstinah.

Vlada bo skušala še tekom jutrišnje seje spraviti dvanajstine pod streho.

Izplačilo uradniških predujmov

Po poldrugi in po dva tisoč dinarjev

BEOGRAD, 15. Vlada je na predlog finančnega ministra definitivno sklenila, da se državnim uradnikom izplača 1. januarja predujem. Uradnikom, ki imajo do sedaj večjo plačo, kakor 5000 dinarjev na leto, se bo izplačal predujem 2000 dinarjev, uradnikom pa, ki imajo manjšo plačo, pa se bo izplačal predujem 1500 Din.

Iz tega sklepa je razvidno, da vlada s 1. januarjem uradništvu še ne bo nakazala novih plač. To v glavnem radi tega, ker razvrstitev v nove kategorije še dolgo ne bo končana.

Finančna komisija odobrila francosko posojilo

BELGRAD, 15. Finančna parlamentarna komisija je odobrila najetje 300 milijonov frankov francoskega posojila za vojaške potrebščine.

Gen. Giardino na potu v Rim

REKA, 15. Nocoj odpotuje v Rim guverner gen. Giardino, ki bo sprejet pri Mussoliniju.

Demisija poljske vlade

Predsednik republike je imel razgovore z nekaterimi voditelji strank — Tudi predsednik zbornice je podal ostavko

VARŠAVA, 15. Radi nesoglasja v ljudski stranki glede vladnega predloga o agrarni reformi je izstopilo 15 poslancev iz stranke. Predsednik zbornice, Rataj, ki pripada omenjeni stranki, je podal svojo ostavko. Zbornica je bila odgodena do ponedeljka. Po daljši razpravi je sklenil podati ostavko tudi ministrski svet. Predsednik republike se ni še povsem odločil in je imel tekom današnjega dne več razgovorov z voditelji večinskih strank. V parlamentarnih krogih se smatra, da ostane pri sedanji vladi, ker ni zgubila z odhodom skupine Bryl v opozicijo svoje večine.

Vladna kriza na Portugalskem

LISBONA, 15. Predsednik republike je poveril g. Alvaro Castro nalog, da sestavi vlado.

Gospodarska vzpostavitev Ogrske

PARIZ, 15. Odbor za vzpostavitev Ogrske pod okriljem Društva narodov je pripravil analogno politično izjavo, kakor je bila ona, ki je bila vpisana v zapisnik sporazuma v Ženevi l. 1922. glede vzpostavitve Avstrije. Izjava se tiče politične neodvisnosti in teritorijalne celokupnosti ogrske države. Odbor je nato razpravljal o sredstvih, ki naj jih Društvo narodov vporabi, da pride čimprej do rešitve sedanje gospodarske krize na Ogrskem.

Neposredna pogajanja med Parizom in Berlinom

Berlin v pričakovanju diplomatičnega koraka — Poincarejev razgovor z nemškim odpravnikom poslov — Razgovor je samo predhodnega značaja

BERLIN, 15. Berlin je bil še včeraj pod nestrpnim pričakovanjem uspeha diplomatičnega koraka nemške vlade, čigar vsebina je bila držana v strogi tajnosti. Vladne osebe niso podale nikakih izjav, medtem, ko so večerni listi že poročali o utisih koraka nemške vlade v Parizu. V političnih krogih so ugibali o navodilih, ki jih je dobil v. Hösch za nastop v Parizu.

Danes sporoča agencija Havas razgovor nemškega odpravnika s Poincarejem, ki je trajal četrt ure. Hösch je izjavil, da je dobil nalog razpravljati s francoskim predsednikom o porurskih in porenjskih problemih v svrho organizacije redne uprave in ustanovitve tozadevne posebne komisije, ki naj bi to izvedla. Zelo verjetno je, da bo Francija ta predlog odklonila. Poincare je izjavil, da je bil pripravljen slišati izjave, bodisi nemškega odpravnika poslov, bodisi nemškega poslanika, ako bi ga nemška vlada imenovala, kajti pasivni odpor v zasedenih krajih je prenehal. Da bi se izognilo morebitnim zmotam pri razlagi, je Poincare izrazil željo, naj bi nemška vlada poslala pisano noto, kar je v. Hösch drage volje obljubil. Poincare se je čutil tudi dolžnega še enkrat omeniti glavne točke stališča francoske vlade o katerih smo že poročali. Delokrog odškodninske komisije, ki ji je določen po mirovni pogodbi ne sme biti omejen. Francija ne zapusti svojega zaloga, dokler ne bo imela jamstva za plačilo vojne odškodnine. Današnji razgovor je bil torej samo predhodnega značaja, in mu bo sledil nadaljni razvoj.

PARIZ, 15. Danes popoldne je izročil nemški odpravnik poslov pisano spomenico, ki jo je Poincaré zahteval tekom razgovora.

Marxov govor na novinarskem sestanku

BERLIN, 15. Včerajšnjega sestanka berlinskih novinarjev se je udeležil tudi Marx, ki je v daljšem govoru pojasnil sedanji težavni notranje- in zunanjepolitični položaj države. Povdaril je tudi težko službo novinarstva in omenil slabo gmotno stanje tega stanu.

Zvišanje produkcije v zasedenih krajih.

PARIZ, 15. Listi poročajo iz Düsseldorfa, da je celokupna produkcija v porurskih rudnikih dosegla v času od 3 do 9 t. m. 509.520 ton premoga in 58.100 ton koksa, kar pomenja zvišanje za 30% oz 14% normalne produkcije v istem času pretečenega leta. Glasom sklenjenih konvencij bo znižana tudi izvozna pristojbina od 10 na 6 frankov.

Prepoved izdajanja lista »Frankfurter Nachrichten« — Izgon sumljivih oseb.

KOBLENZ, 15. Medzavezniška komisija je prepovedala za dobo 3 mesecev izdajanje lista «Frankfurter Nachrichten» radi članka «Francija vzdržuje suženjstvo», ki je naperjen proti zasedbenim četam. Razen tega so bile izgnane štiri osumljene osebe.

Požrtvovalnost nemških ministrov

Odpovedali so se prejemkom

BERLIN, 15. Državni ministri in ministri pruskega kabineta so se z ozirom na težko stanje države odpovedali svojim reprezentativnim prejemkom.

Francoska zbornica

o konferenci izvedencev in zasedbi Porurja

PARIZ, 15. Pri razpravi o konferenci izvedencev v poslanski zbornici je socijalistični poslanec Blum očital ministrskemu predsedniku Poincaréju, da je pristal na sklicanje konference izvedencev, dasi ni v interesu Francije. Poincaré je odgovoril, da se je on protivil sklicanju mednarodne konference izvedencev, ker bi radi sklicanja take konference prišla odškodninska komisija ob vso veljavo; toda v smislu mirovne pogodbe ima odškodninska komisija pravico imenovati komisijo izvedencev. Nato se je oglasil k besedi spet poslanec Blum ter obrazložil naloge te konference: konferenca bi morala oprostiti vse gospodarske vire Nemčije in pomagati Nemčiji, da spravi v ravnovesje državno bilanco. Nato bi pričele majhne kreditne operacije med Francijo in Nemčijo, ki bi se polagoma razširile; na ta način bi Francija polagoma krila stroške, ki jih je napravila na račun Nemčije. Poincaré je pripomnil, da je posl. Blum razvijal le tezo vlade. Med Anglijo in Francijo ni prišlo do sporazuma glede nalog konference in glede znižanja vojne odškodnine. Posl. Blum je zatrjeval, da obstojajo med Francijo in Belgijo velika navzkrižja. Poincaré mu je odgovoril, da je belgijski zunanji minister Jaspar zatrjeval nasprotno. Blum je dalje očital Poincaréju, da je glede davka na premog popolnoma popustil napram nemškim industrijcem. Poincaré je nato prečital zapisnik sporazuma z industrijci ter dokazal nasprotno. Minister za javna dela Letrocquer je izjavil, da je proizvodnja premoga v Porurju že presegla višino proizvodnje, ko je bilo Porurje še v nemških rokah.

Redne mehičanske čete se umikajo

VERA CRUZ, 15. Revolucijonarni glavni stan poroča, da so vladne vojaške sile zapustile Sammarco ter da se umikajo in da razdirajo za seboj železniško progo.

Nevarnost nove stavke v Avstriji

DUNAJ, 15. Stavka poštnih in brzojavnih nameščencev je končala po sporazumu z vlado. Večina uslužbenstva pa z doseženimi koncesijami ni zadovoljna. Večerni listi poročajo, da obstoja nevarnost za divje stavke onih skupin, ki pri sedanjem sporazumu niso prišle na svoj račun.

Grško-albanski konflikt

Dvodnevni ultimat Grčije

RIM, 15. «Mesaggero» poroča iz Pariza, da je Grška stavila Albaniji 48-urni ultimat in je grški zunanji minister odklonil sprejem albanskega poslanika, ki bo v kratkem zapustil Atene. «Agence Athen» javlja k temu incidentu, da je albanski dopisni urad objavil brošuro o spopadih pri Kakaviji, v kateri sramoti grški narod in armado. Grška vlada je nato zahtevala, da albanska vlada uradno popravi storjeno krivico in pozove vodjo dopisnega urada na odgovor. Ker odgovor albanske vlade ni zadvoljil, je grški zunanji minister odpoklical poslanika v Draču in pustil tam samo tajnika, da vodi do rešitve spora poslaniške posle.

Pismo iz Jugoslavije

LJUBLJANA, 13. dec. 1923.

Vladna kriza je srečno premagana in pomoč džemijeta je radikalom zopet zasigurana. Napetost med radikali in džemijetom je bila sicer že zelo ostra in ko je na seji zakonodajnega odbora glasoval zastopnik džemijeta poslanec Ahmetović proti vladi, je izgledalo, ko da je za vedno konec dobrih odnošajev med vlado in džemijetom. Toda pazen opazovalec ni mogel že tedaj prezreti dejstva, da je bila obvarovana vlada pred porazom le vsled «slučajne» odsotnosti drugega džemijetskega poslanca Djamil beg Jašarovića. S to odsotnostjo so džemijetovci pokazali, da nočejo vreči radikalne vlade, temveč da hočejo samo položaj do skrajnosti izrabiti. In njih «ucenitev» se je posrečila.

Nastop Ahmetovića je bil radikalom v dokaz, da se džemijet s praznimi obljubami ne bo zadovoljil in da bo treba vsaj del že danih obljub realizirati. Poslali so zato k džemijetovcem ministra Kojića in sporazum je bil dosežen. Vsebina sporazuma se prikriva tako od radikalov kakor tudi od strani džemijeta. To je dokaz, da sta popustili obe strani in ne samo radikali. Čeprav pa ni bila vsebina sporazuma objavljena, se vendar zatrjuje, da so radikali dovolili ustanovitev šerijatskih sodišč, kar so sicer še pred kratkim zaznamovali za nemogoče, da dobi dalje podporo vakuf, da se priznajo begom v Južni Srbiji razne koncesije glede izvedbe agrarne reforme in da se do konca izvede preiskava o dogodkih v Kosovski Mitrovici in potem krivci teh dogodkov tudi kaznujejo. Da mislijo radikali to pot vsaj del svojih obljub tudi izpolnit, so že dokazali s tem, da so v nove dvanajstine že vnesli novih 20 milijonov dinarjev za izplačilo haka.

Položaj vlade je torej znova utrjen in zadnje glasovanje v skupščini je to vidno potrdilo, ko so glasovali z radikali džemijetlovci, Nemci in oba demokratska desidenta iz Južne Srbije.

Tudi razmere v radikalnem klubu so se umirile. Demisija ministra Uzunovića je ostala brez posledic, demisija ministra Perića pa je bila preprečena, ker mu je bila izglasovana zaupnica. Porodila pa se je nova afera, ki jo je povzročil minister Velizar Janković z ustanovitvijo velikega brodarskega sindikata. Vse rečno parobrodarstvo Jugoslavije bo po njegovem načrtu organizirano v enotnem društvu. 51 odstotkov vseh delnic bo imela država, za njo bo najmočnejši delničar Srbsko parobrodarsko društvo, ki tudi odstopi novemu društvu vse svoje ladje in vlačilce. Del delnic pa bo pripuščenih novim delničarjem. Toda do njih bodo mogli priti samo denarni magnati, zakaj vsaka delnica velja okoli 1500 dinarjev, vzeti pa jih je treba najmanj 40. To je en vzrok nezadovoljstva, ki je nastal v radikalnem klubu vsled načrta ministra Jankovića. Toda to ni bil edini vzrok. Novemu brodarskemu društvu je namreč podelil minister Janković tako velikanske privilegije, da si bodo v resnici smeli kapitalisti, ki bodo postali delničarji novega društva, oblizniti prste. Vseh taks bo novo društvo oproščeno, delnice bodo pupilarno varne, država jamči delničarjem 7 in pol odstotne obresti, družba bo oproščena tudi vseh državnih in občinskih davščin, uživala bo tarifarne ugodnosti na železnicah in vrhu vsega ne bo treba delničarjem vseh delnic vplačati v denarju. Velikanske privilegije, navedel sem jih samo nekaj, bo torej uživalo novo parobrodarsko društvo in vse to bo dano velikim kapitalistom, ki gotovo najmanj rabijo državne podpore. Obupati bi morali, če ne bi bilo proti temu projektu odpora. Toda odpor se je pojavil in sicer tudi v radikalnih vrstah samih. Posledica tega je bila, da se je Jankovićev načrt nekoliko izpremenil. Zaradi vse te brodarske afere je položaj ministra Jankovića zrahljan in listi poročajo, da bo prva rekonstrukcija kabineta zadela tudi njega. Velizarju Jankoviću, ki je sanjal za časa odsotnosti Pašića, da bo njegov naslednik, se zna torej pripetiti, da bo sledil primeru dr. Laze Markovića. Poznavalci beograjskih razmer pravijo celo, da bi to bilo zelo v redu. —

Pod vplivom vladne krize in pa raznih afer je bilo zborovanje skupščine viharno in deloma tudi zelo neparlamentarno. Zlasti dve seji sta bili taki, da jih mora vsak Jugosloven samo obžalovati. Ne samo poslanci, temveč celo predsednik skupščine se je dal zapeljati od strankarske strasti in čule so se celo besede, da se bodo poslanci varovali v skupščini s samokresi.

Pri takšnem ozračju je bilo seveda tudi delovanje skupščine minimalno. Omenil bi le Ninčićev govor o našem zunanje političnem položaju, ki je kljub svojim rožna-

lim pogledom na situacijo, poslance vsaj deloma opomnil na njihove dolžnosti. Slovenski poslanci so prejeli pri tej priliki zdravo lekcijo. Naši zunanji politiki se je namreč očitalo, da premalo skrbi za propagando, vsled česar da trpi ugled države. Nato je pripomnil minister Ninčić čisto pravilno, da so krivi majhnemu ugledu države tudi tisti naši listi, ki pišejo o razmerah v naši državi tako slabo, da jih ne morejo prekositi niti naši narodni nasprotniki. Marsikak slovenski list je to lekcijo žal v polni meri zaslužil.

Pozitiven je bil tudi sklep skupščine, da se dovoli po povodnji prizadetim denarna podpora. Tudi v tem vprašanju so nastopili nekateri na način, ki je moral roditi odpor. Hoteli so nesrečo prebivalstva strankarsko izrabiti in posledica tega bi skoraj bila, da se ne bi konstituiral odbor za proučavanje nujnega predloga, kar bi moglo popolnoma preprečiti vso pomožno akcijo. K sreči so uvidevni poslanci rešili v zadnjem trenutku situacijo.

Še eno važno stvar je treba omeniti, to je konvencija z Avstrijo. Da ne bo ta konvencija vsem ugajala, je jasno. Toda v eni stvari je bilo vendra rešeno najvažnejše. Naše štajerske obmejne posojilnice dobe povrnjeno vsaj deloma škodo, ki jih je zadela brez njihove krivde vsled nezamenjanja avstrijskih kron. Z rešitvijo tega vprašanja bo likvidirano eno najbolj perečih vprašanj ob naši severni meji in nad dvajset zadrug bo moglo pričeti zopet z delom.

Apostol sovraštva do Jugoslavije, vodja makedonstvujuščih, Todor Aleksandrov, se je pojavil ob naši meji. Vsakodnevni uboji, ropi in požigi so znak njegove prisotnosti. Pomirjenje Macedonije je s tem zopet preprečeno, njeno trpljenje pa podaljšano. Srbski listi pozivljajo zato vlado, da že vendar enkrat prične z energično akcijo proti četašem, da se bo tako pričela celiti najbolj nevarna in tudi najbolj opasna rana Jugoslavije. Treba bo še dosti požrtvovalnega dela, da bo zaceljena tarana in tudi Slovenci ne bodo smeli manjkati pri ozdravljenju macedonskih razmer, če bodo hoteli uživati v državi ono veljavo, ki so jo nekoč imeli in ki so jo žal tako lahkomiselno zaigrali. Tudi slovensko vprašanje se bo moralo pričeti razsojati s splošnih državnih vidikov, pa čeprav to ne bo vedno strankarsko ugodno.

Gospod Radić je k sreči napisal že svoje 40. pismo. Zagrebški humoristični listi imajo tako obilo dobrega gradiva, dočim izgublja javnost za ta pisma zmisel. Prva Radićeva pisma so prinašali blokaški listi še kot senzacijo, zadnja pa samo še v kratkem izvlečku. Padanje zanimanja za Radićevo londonsko akcijo se vidi tudi v političnem položaju in Radić sam je čutil v svojem 40. pismu za potrebno, da zavrača vse govorice o njegovem propadanju na Hrvatskem, češ da so te govorice samo mahinacije Beograda. Bili so časi, ko se je gospod Radić samo smejal, če je kdo govoril o njegovem propadanju. Danes se zde že dementiji umestnejši. Pa tudi na Angleškem je doživel Radić hud poraz. Njegov najboljši prijatelj, predsednik Balkanskega komiteta, g. Buxton je pri volitvah sijajno propadel. Pred enim letom je zbral še nad 3 tisoč glasov večine, sedaj je s približno istim številom ostal v manjšini. Odpor proti njemu je bil tako velik, da konservativci sploh niso postavili v njegovem okraju kandidata, temveč kar volili liberalca. Ni lepo od gosp. Radića, da ni posvetil g. Buxtonu v svojem pismu primernega nekrologa.

Naš slovenski notranji položaj je danes v znamenju boja za banke. Vse govori, kako je treba razviti slovensko industrijo in kako je treba ohraniti po preobratu pridobljene gospodarske postojanke, toda pri tem prehaja podjetje za podjetjem v tuje roke. Prišli smo celo tako dalеč, da se bo tuja roka uveljavila tudi v podjetjih, ki so bila od nekdaj najbolji branitelji naše gospodarske neodvisnosti. Vseeno pa ne smatram stvari pretragično. Do vsega tega je končno moralo priti. Naša popreobratna nacijonalizacija je bila brez prave podlage, zakaj še vedno je držala le tista stvar, ki je bila z delom pridobljena, ne pa tista, ki je bila podarjena. In nacijonalizacija spada med darove. Zato nas danes tuji kapital zopet spominja, da moramo svoj gospodarski boj nadaljevati tam, kjer smo pred vojno pričeli. Sila nas bo prisilila h konsolidaciji vsega našega življenja, da bomo zidali počasi pa solidno in da bomo pred presenečenji varni. Bo sicer sedanja šola draga, toda zato tudi uspešna. **O. P.**

DNEVNE VESTI

Iz zapisnikov sej

Ščekov list še zmeraj nadaljuje svoja razkritja izpod zavese. V svoji zadnji številki prinaša po «Istri» poročilo o «zanimivi seji». Po «Istri» se je vršila seja tako-le: Dr. Wilfan je sklical sejo radi konflikta med njim in Ščekom in hotel na vsak način doseči obsodbo Ščeka, ki naj bi se takoj objavila v «Edinosti». Od Istranov je bil prisoten pri seji samo Milanović, ki je stavil predlog, naj seja najprej poslanca Ščeka zasliši, predno bo obsojen; saj se ta pravica priznava tudi zločincu. Toda dr. Wilfan je na vsak način hotel, da odborova seja takoj na vsak način posl. Ščeka obsodi. To pa ni šlo. Zato je postal dr. Wilfan strašno potrt. (Pri tem urednik Šček pripominja, da tedaj Milanović res ni bil na strani Ščeka; toda ta seja mu je odprla oči). Nato je dr. Slavik rekel Milanoviću: «Vi ste farizej!» Milanović je protestiral in rekel: «Zakaj ne odgovorite na pismo, s katerim pazinski in poreški veljaki zahtevajo odbornika za istrski sklad!» In tu sledi dalje besedni prepir med dr. Wilfanom in dr. Slavikom na eni in junaškim Milanovićem na drugi strani, kateri bi bil končal s tem, da je Milanović predlagal dve zaupni osebi, da dokaže škodo, ki jo je predsedništvo «Edinosti» napravilo Istri. Vsi so nato vstali in poparjeno odšli. A dr. Slavik je rekel Milanoviću pri vratih: «Vas je treba razjeziti, če hočemo, da odgovorite».

Kolikor stavkov, toliko neresnic oziroma netočnosti. Evo resnice na podlagi zapisnikov popolnoma točnih v vseh podrobnostih od 8. VII. 1921 in 14. VII. 1921, kakor so bili odobreni oziroma popravljeni po vseh prisotnih odbornikih in tudi po g. Milanoviću samem:

1.) Dotična seja, ki se je vršila 8. VII. 1921, je bila sklicana ne za to, da se doseže obsodba Ščeka, temveč na predlog dr. Slavika, ki se je glasil, naj zadevo uredi oficijelni odbor političnega društva v navzočnosti Ščeka in ostalih poslancev, ne s sodbo ali obsodbo enega ali drugega, temveč s tem, da pridemo do miru in sprave in do složnega, skupnega postopanja in da odpravimo možnost ponavljanja takih neljubih incidentov.

2). Na seji sta bila prisotna razen Milanovića še istrska odbornika dr. Šorli iz Podgrada in Vivoda iz Buzeta.

3). Šček je bil na to sejo, kakor se razume, povabljen, a se je brzojavno opravičil.

4). Dr. Wilfan je že takoj v začetku seje obžaloval, da ni navzoč posl. Šček, ker bo brez njega težko priti do kakega zaključka. Ne dr. Wilfan, ne nobeden drugi ni zahteval, da bi se Šček obsodil in naj se njegova obsodba objavi v «Edinosti». Tržaški odborniki so povdarjali, da je seja sklicana za željo tržaških zaupnikov «z namenom, da bo tudi Šček prisoten in da se prepreči neenotnost in pride do enotnega postopanja». (Dobesedno po zapisniku). Enoglasno je bilo sklenjeno, da se bo razpravljalo nadalje dne 14. VII. 1921 in da se pred vsem posl. Šček povabi, da se seje gotovo udeleži. G. Milanović torej ni imel nobenega povoda, niti prilike, da bi razvijal svojo teorijo o potrebi, da se obtoženec zasliši, na katero teorijo pa je ob drugi priliki, kakor bomo spodaj dokazali, popolnoma pozabil.

5). In res se je o stvari razpravljalo v seji 14. VII. 1921; vsak je povedal svoje mnenje, Posl. Šček se je podvrgel temu, «da bo svoje interwiewe prej pokazal klubu in je ponovil zato željo, naj bi se klub ustanovil in sistemiziralo postopanje». Vsled predloga g. Križmana, naj bi se dalo dr. Wilfanu primerno zadoščenje, je dr. Wilfan izjavil, da noče zadoščenja, «ker ne gre tu za nikako razžaljenje, ampak za spor, ki se ne da odstraniti z nobeno izjavo, temveč samo s korenito spremembo v nastopanju». Dr. Slavik, ki je tej seji predsedoval, je konstatiral, da ni treba nobenega sklepa, da odbor zahteva od vseh poslancev, da se zadržijo tako, kakor zahteva korist njihovih volilcev. Poslanci naj gredo v Rim, da se ne vidi razlik, ki obstojajo med osebami; vsi naj doprinesejo tisto žrtev, ki je potrebna za enotno postopanje korist naroda. Sedaj je treba, da se klub poslancev formalno ustanovi, ker manjka dobro prisrčno razpoloženje. Kontrolni organ pa naj bo za sedaj odbor polit. društva. Te besede so naše splošno odobravanje in seja se je zaključila.

6). Res je dr. Slavik na seji 8. VII. 1921 rekel Milanoviću, da je farizej, pa ne zato, ker je dr. Wilfan bil strašno potrt, ker ni mogel doseči Ščekove obsodbe in takojšnje objave te obsodbe v «Edinosti». To bi bilo tudi nerazumljivo in nelogično. Pač pa je dr. Slavik s tisto besedo karakteriziral okolnost, da je g. Milanović eno govoril, a drugo mislil. In to se je tudi jasno pokazalo, ker je v jezi radi Slavikovega očitanja potem svojo misel iskreno in odkrito izrazil. Tedaj že-le so bili prisotni v položaju, da so lahko g. Milanoviću pojasnili njegovo zmoto, odkar se je (točno po zapisniku) «razvil prijateljski pogovor, na katerem se je razjasnilo marsikatero nesoglasje, ki je do tedaj obstojalo». In koncem tega prijateljskega pogovora je dr. Slavik rekel Milanoviću: «Vas je treba ujeziti, da iskreno govorite».

7). O pismu, ki ga je baje dr. Mikuletić izročil dru. Wilfanu šele po štirih mesecih, se pri oni priliki ni govorilo, in ravno tako ne o škodi, ki bi jo bili Tržačani napravili Istri. Popolnoma zmišljeno pa je, da bi bil g. Milanović predlagal imenovanje dveh zaupnih oseb, da jim to dokaže. V zapisniku od 8. VII. 1921 ni ničesar o tem. Na seji od 14. VII. 1921 je g. Milanović zahteval razne popolnitve tega zapisnika, toda o tem pismu in onem predlogu g. Milanović ni ničesar omenil, kar bi bil gotovo storil, če bi se bilo o tem razpravljalo in bi bilo iz zapisnika izpuščeno. Tudi zapisnik od 14. VII. 1921 je g. Milanović odobril na naslednji seji dne 25. VIII. 1921. O farizeju za Istro se je na seji 8. VII. 1921 le toliko obravnavalo, da je odbornik Vivoda iz Buzeta poročal, koliko se je za istrske žrtve nabralo do tistega dne in koliko se je izdelo, katero poročilo je bilo sprejeto brez vsakega prigovora. Glede ominoznega pisma pa izjavljamo še enkrat, da je bilo podpisano le od g. Milanovića in pristašev iz njegovega okrožja in da ni bil njegov predlog sprejet, ker je bila velika večina istrskih odbornikov in zaupnikov proti njemu.

8). Ob zaključku naj povemo še, točno po zapisniku, nekoliko zgodovine iz seje političnega društva, ki se je vršila dne 17. VII. 1922. Na tej seji je župnik Kraševec pri slučajnostih predlagal, naj odbor takoj obsodi podlaga Stangerja radi govora, ki ga je imel dne 10. VI. 1922 na Kozini. Čim je župnik Kraševec ta predlog izustil, se je takoj odstranil, a predlog je zastopal g. Milanović. Najprej sta prosila Milanovića gg. M. Tomašić in dr. Vratović, naj predlog umakne, ker bi drugače prišla cela veriga sličnih vprašanj in incidentov, katerih se ne more izzvati, če se hoče v resnici pomirjenje. Evo, kaj pravi nadalje zapisnik: «G. Milanović vztraja pri svojem predlogu in zahteva od odbora takojšnjo izjavo, ali sprejme ali odkloni njegovo zahtevo. Zastonj apelira preds. dr. Wilfan na krščansko strpljivost, ki se lahko zahteva od duhovnika; kot predsednik pa ga opozarja, da ne more in ne sme obsoditi, ne da bi prizadeti imel priliko se braniti. Kljub temu Milanović vztraja pri svojem predlogu in se demonstrativno odstrani». — Čitatelji naj sodijo sami. Zanimivo je tudi to, da je bila zjutraj istega dne seja istrskega pododbora, katere sta se udeležila gg. Kraševec in Milenović in da na tej seji nikomur ni padlo na misel obsojati in obsoditi odsotnega posl. Stangerja. Opoldne sta se nato omenjena dva gospoda sestala z g. drom. Besednjakom in Ščekom, a popoldne je prišlo na glavni seji do opisanega nastopa.

Žal nam je, da moramo o takih stvareh tako na dolgo razpravljati. A mislimo, da smo to dolžni čitateljem, da vidijo, s kom imajo opraviti in da lahko sodijo, koliko so vredna gotova poročila o sejah v obliki dvogovora, ki se drzno tiskajo dve leti potem, ko so se seje vršile. Tako resnične, kakor gornja «razkritija», so vse obdolžitve, ki jih gg. Milanović in Šček gromadita na naš naslov v svojih trobilih.

K poglavju o nasilju

Zadnja Milanovićeva «Istra» in po nji Ščekov «Mali list» objavljata objavo «Tiskovnega društva za Istro», v kateri je rečeno, da je eden izmed odbornikov tega društva prejel anonimno grozilno pismo, v katerem se mu preti s «krvoprelitjem in s smrtjo». V svojih pripombah k tej objavi Tiskovnega društva za Istro se seveda zaganjata oba razkolniška lista na najnesramnejši način proti našemu listu in tukajšnjemu političnemu vodstvu.

Med drugim pravita izrecno kolikor «Istra» toliko tudi «Mali list», da je ono pismo plod pisanja našega lista, ki da je v teoriji branil politične umore. Istočasno se izrecno pripisuje odgovornost za ono pismo našemu listu, našemu političnemu vodstvu in gotovi «jugoslovenski kliki» v Trstu, s čimer so mišljeni tudi tisti Hrvati, ki so pristaši «Edinosti» in nasprotniki razkola.

Z ozirom na to najnovejšo hinavščino omenjenih listov izjavljamo sledeče: Mi smo seveda čitali objavo «Tiskovnega društva za Istro», čim smo prejeli omenjeni dve glasili. Ako nismo smatrali za potrebno, da izrazimo tozadevno svoje mnenje, je vzrok ta, da se anonimne grožnje za vsakega resnega človeka obsojajo same po sebi kot nizka podlost že s tem, da so anonimne. Zato pa gredo resni ljudje preko takih podlosti in jih mečejo tje, kamor spadajo, ter ne zagrešajo takih nesramnosti, kakor si jih dovoljujeta Milanovićeva «Istra» in Ščekov «Mali list» s tem, da nas stavita z vezo z onim pismom. Le podlež najnavadnejše sorte more kaj takega trditi in le kak botelj si more kaj takega domnevati!

Z večjo pravico bi mi lahko trdili, da so si gospodje okoli Ščeka to pismo nalašč naročili, da ga proti nam izrabijo. Od ljudi, ki so svojega zaupnika hujskali, da sabotira skupno glasilo, da piše liberalno in zanemarja gospodarski in kulturni del lista, samo zato, da s tem pridobi nekaj, njihov razkolniški list, smemo pričakovati tudi take mahinacije.

Resnica jim ne gre

Dne 5. decembra t. l. je izročil konsorcij za izdajanje lista «Gospodarski Vestnik» pri upravništvu «Malega lista» v roke g. posl. Ščeka popravek z ozirom na napade priobčene v 33., 35., 39. in 40. številki «Malega lista» s približno isto vsebino, kakor je bila priobčena v «Edinosti» od 29. novembra pod «Izjavo» odbora Tržaške kmetijske družbe in v 3. številki «Gospodarskega Vestnika» pod naslovom «O postanku našega lista», kateri članek je priobčila tudi «Edinost» od 11. t. m.

Tega popravka «Mali list» do danes ni priobčil, ker so resnicoljubni gospodje okoli njega smatrali za boljše, da čitatelji nikoli ne izvedo resnice.

Popravek je bil podpisan:

Za Slovensko kmetijsko društvo v Gorici:
Dominko Viljelm l. r. — t. č. tajnik. Križman Ignacij l. r. — t. č. predsednik.
Za Slovensko čebelarsko zadrugo:
dr. Bobič Leopold l. r. — t. č. tajnik. Jerkič Anton l. r. — t. č. podnačelnik.
Za Zadružno zvezo v Trstu:
Dr. Agneletto s. r.
Za Tržaško kmetijsko družbo:
N. Starec s. r. — t. č. tajnik. Ivan Goriup s. r. — t. č. predsednik

Gonja proti goriškemu knezo-nadškofu

se nadaljuje z nezmanjšano silo. Dne 12. t. m. se je sestal direktorij goriške skupine fašistovske organizacije na posvetovanje za nadaljno borbo proti goriškemu knezo-nadškofu. Proučili so sedanji politični položaj ter sprejeli resolucijo, ki:

«pozdravlja začeto kampanjo z živim zadoščenjem, ugotavlja, da ima ta kampanja podporo od strani višjih fašistovskih oblasti (tu prihaja misel na poslanca Giunto, ki je najzvestejši pobočnik g. Mussolinija) sindikatov, goriških udruženj in **vsega meščanstva** in naglaša svojo neomajno voljo za nadaljevanje do zmage.»

Gospodje so torej z vso odkritostjo priznali pravi edini vzrok svoje gonje proti knezonadškofu. Priznavajo, da so svojo resolucijo sestavili na podlagi premotritve **političnega položaja**. In s tem je povedano, da je razlog **politične** in ne vereke, ali cerkvenoupravne narave. To priznava tudi «Piccolo» v naslovu, ki ga je dal svojemu poročilu o resoluciji goriškega direktorija. Naslov se glasi: «Goriški fašjo in **slovanski nadškof**». To gonjo uprizarjajo torej le zato, ker je knezonadškof Sedej slovenskega rodu! Nič ne govorijo o tem, da ne bi bil dorasel višjepastirskim dolžnostim, ne morejo mu očitati, da bi delal italijanskim vernikom kako krivico, da bi jih kako oviral v njihovem verskem in cerkvenem življenju. Kriv je, ker je Slovan, sin večine vernikov nadškofije.

No, navsezadnje pa je razumljivo, če fašisti s svojimi cilji in nameni ravno iz tega razloga uprizarjajo svojo gonjo proti goriškemu knezonadškofu. Ali tu je vmes neko drugo, zelo kočljivo vprašanje. Novi tržaški škof — povtnivši se iz Rima — je povodom svojega posvečenja v Gorici (zdi se, po izrecno dobljenem nalogu) sporočil knezonadškofu, kako visoko ga ceni sv. stolica in kako žarko da ga ljubi. Vprašanje je sedaj, kako stališče zavzame sv. stolica napram tej gonji. Če na eni strani sv. stolica — in na tem ni menda dopuščen noben dvom — ostane zvesta sporočilu, ki ga je škof Fogar prinesel iz Rima, in če bi na drugi strani vlada odobravala in podpirala fašistovsko kampanjo: ali ni potem konflikt med vlado in Vatikanom neizbežen? Ali more gospod Mussolini hoteti tak konflikt spričo svojih odločnih zagotovil, da se je odločil za preorijentacijo vladne politike napram katoliški cerkvi, da hoče ustvariti prijateljsko razmerje med državo in Vatikanom in da sprejema verski moment med temelje svoje politike. Zato more gonja proti knezonadškofu Sedeju spraviti g. Mussolinija v mučen položaj: ali naj odkloni akcijo fašistov, ali pa naj tvega navzkrižje z Vatikanom! Vse to pravimo seveda na predpostavi, da se besede o preorijentaciji vladne politike napram sv. stolici res izraz trdne volje in ne samo govorjene radi potrebe — političnega trenutka!

PRIPRAVIMO SE!

Kakor lansko leto, tako je tudi letos skienilo «Šolsko društvo» prirediti dan za «Našo deco», kateri naj bi se vršil dne 28. decembra, na dan nedolžnih otrok. Ta dan mora biti po celi Julijski Krajini posvečen nabiranju darov za našo mladino.

Društvo bo razposlalo svojim zaupnikom polo za nabiranje članarine in prostovoljnih darov.

Vsak Slovan naj ta dan odpre svoje srce in roke ter žrtvuje po svoji moči dar za «Našo deco». Vsak, še tako majhen dar se hvaležno sprejme. Članarina pa je tudi tako urejena, da jo zmore vsak, in sicer: a) izreden član postane oni, ki plača vsako leto 2 liri; b) reden član plača vsako leto 5 lir; podporni član je oni, ki plača enkrat za vselej 50 lir; ustanovniki plačajo enkrat za vselej 200 lir.

Na delo torej! Naj nam bodo v tem pogledu za zgled drugi narodi, ki žrtvujejo milijone za svoje šolstvo!

EH, PA STE SITNI...!

Tako se je obregnil nekdo, ko se je prosilo naj bi prispeval za «Šolsko društvo». Tako je! Sitni smo, zato ker prosjačimo za našo deco, da jo rešimo narodne propasti, sitni zato, ker damo z nabranimi prispevki naši mladini telesno in duševno hrano! Taki ljudje, ki imenujejo sitnost tako važne in svete stvari namenjene doneske, so suhe veje debla. Kaj naj rečejo oni činitelji, ki vodijo «Šolsko društvo» in ki morajo skrbeti dan na dan za 2000 otrok, poleg tega skrbeti, da dobi nad 500 otrok toplo kosilo?! Ko pa pride «Šolsko društvo» in trka na usmiljena srca za pomoč «Naši deci» **enkrat ali dvakrat** na leto, tedaj smo sitni. Koliko imamo takih, ki jim ni klic «Šolskega društva» za pomoč našim otrokom sitnost, bodo pokazali božični prazniki! Dal Bog, da bi bilo malo takih, ki bi jim bilo «Šolsko društvo» sitnost!

Razstava ženskih ročnih del v Trstu

Žensko dobrodelno udruženje v Trstu priredi razstavo del, kjer bodo lahko razstavile svoja ročna dela vse članice udruženja in vse naročnice «Ženskega Sveta». Na razstavo bodo sprejeta vsa ročna dela, bodisi perilo, obleke in bluze, ki so okrašene z vezeninami, tudi če so že nošena, samo da so čisto oprane in lepo zlikane. Minulo poletje smo namreč opažali veliko število oblek in bluz okrašenih z motivi priobčenimi v «Ženskem Svetu». Razstava naj nam da kolikor mogoče celoten vtis, iz katerega naj bi se spoznal vpliv našega stremljenja na polju ženskih ročnih del. Priglašenih je že lepo število del, vemo pa, da je še marsikatera, ki je kaj posnela iz našega lista, a se še ni priglasila. Skromnost tu ni na mestu. Tudi če delo ni prvovrstno, bo sprejeto v razstavo, da s tem dokažemo zanimanje za naš list v vseh slojih, pri malih in velikih, pri začetnicah in spretnih veziljah.

Prosimo vsled tega vsa naša dekleta, ki so uporabljale naše vzorce pri svojih delih, da se nam prijavijo do 20. t. m. potom dopisnice na: Ženski Svet, centro, casella post. 384, na kar vsaki posebej sporočimo, kam in kdaj naj prinese svoje stvari za razstavo. Za predmete poslane po pošti ne moremo prevzeti nobene odgovornosti.

Odbor Ženskega dobrodelnega udr. v Trstu.

Popravek. V naši včerajšnji domači vesti o uredbi terjatev napram poštni hranilnici na Dunaju, se nam je vrinila neljuba pomota. V 11. vrsti druge kolone je treba namreč namesto »o pristojnosti« čitati »o bivališču«.

Društvene vesti

Zbor Glasbene matice. Vaje pevskega zbora Glasbene matice se bodo vršile pri Sv. Jakobu v Delavskem in Konsumnem društvu dvakrat na teden, enkrat za moške, enkrat za ženske glasove, ki imajo že nekaj rutine v zborovem petju in poznajo vsaj malo teorije. Brez vsakega znanja not naj se zglasijo samo pevci z zelo dobrim posluhom in glasom.

Sestanek vseh pevcev se bo vršil v sredo 19. t. m. ob 8½ v dvorani «Delavskega in Konsumnega društva» pri Sv. Jakobu. K temu sestanku naj pridejo vsi priglašeni in še nepriglašeni pevci, ki mislijo sodelovati. Na tem sestanku se bo določila ura in dan vaj za posamezne glasove in obenem pregledalo razmerje glasov. Kedor bi se ne mogel udeležiti tega sestanka, naj sporoči svoje mnenje ali morebitne želje v tej stvari na naslov pevovodje: Srečko Kumar, Škedenj — Servola.

Šentjakobski «Sokol» bo imel danes 16. t. m. ob 10. uri dopoldne v navadnih prostorih zelo važno odborovo sejo. Pristnost vseh odbornikov in odbornic obvezna. — Tajnik.

Podpisani sklicuje

redni občni zbor

Političnega društva „Edinost" v Trstu

na 30. decembra t. l. v prostore uredništva «Edinosti» v Trstu, Via S. Francesco d'Assisi 20, I. nadstropje,

z naslednjim dnevnim redom:

1) poročilo odbora (tajniško in blagajniško),

2) volitev predsednika, devetih odbornikov, devetih namestnikov in treh pregledovalcev računov,

3) slučajnosti (razpravljanje in sklepanje o predmetih, ki spadajo v delokrog društva).

Začetek ob 10. dopoldne.

Odbor Političnega društva «Edinost».

Tržaška kmetijska družba v Trstu sklicuje za dan 23. decembra 1923 ob 9. uri predpoldne v ulici Torrebianca št. 39 I. nadstr. redni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. predsednikov nagovor, 2. odborovo poročilo, 3. poročilo pregledovalcev računov, 4. volitev predsednika, 5. volitev odbora, 6. volitev pregledovalcev računov, 7. odborov predlog za prelevitev družbe v zadrugo, 8. slučajnosti.

Opozarjamo na važnost tega občnega zbora ter vabimo vse naše člane in kmetovalce, ki hočejo pristopiti k naši družbi, da se občnega zbora v čim večjem številu udeležijo. — Tržaška kmetijska družba v Trstu.

Predavanje priredi «Žensko dobrodelno udruženje» danes popoldne ob 16.30 pri Sv. Ivanu v prostorih Marijine družbe.

Odborova seja «Ženskega dobrodelnega društva» se bo vršila v sredo, 19. t. m. ob 16.30 v navadnih prostorih.

Ženska podružnica «Šolskega društva» bo imela v četrtek 20. t. m. ob 18.30 sejo.

Šolsko društvo podružnica pri Sv. Jakobu si bo dovolila tudi letos kakor druga leta poslati prihodnji teden svoje poverjenike k našim trgovcem s prošnjo, da naklonijo mesečno kako količino blaga na korist refekcije slovenske šole pri Sv. Jakobu.

Prosimo gg. trgovce, da po možnosti podpirajo refekcijo gornje edine naše šole v Trstu.

Šentjakobska čitalnica priredi danes ob 6.30 zvečer že objavljeno mladinsko zabavo, katera se vrši v dvorani D. K. D. pri Sv. Jakobu.

M. D. P.: Jutri točno ob 20.30 sestanek s predavanjem. Tovariši, bodite polnoštevilni!

Prosveta» in «Dijaška matica» naznanjati, da je društveni urad do preklica odprt v sledečih urah: zjutraj: od 9.30 do 11.30, popoldne: v ponedeljek, sredo in petek od 15. do 19. v torek, četrtek in soboto od 17. do 19. Urad je odprt le ob delavnikih. — «Prosveta» «Dijaška Matica».

Šentjakobska čitalnica v Trstu vabi vse člane in prijatelje društva na svoj XX. redni občni zbor, ki se vrši danes, ob 10. uri dopoldne v dvorani DKD, Campo S. Giacomo št. 5.

Pevsko društvo «Ilirija» vabi vse svoje člane, članice in prijatelje društva, naj se udeležijo III. rednega občnega zbora društva, kateri se bo vršil v nedeljo dne 23. t. m. ob 10.30 v dvorani DKD pri S. Jakobu s sledečim dnevnim redom: 1) Nagovor predsednika, 2) poročilo tajnika, 3) poročilo blagajnika, 4) poročilo preglednikov, 5) volitve odbora, 6) slučajnosti. — Ker bo ta občni zbor gotovo najvažnejši vseh občnih zborov, kateri so se vršili po zopetni obuditvi društva, pričakuje odbor, da se ga udeležijo vsi redni in podporni člani polnoštevilno. — Odbor.

Iz tržaškega življenja

Dve mali nesreči. Težak Ivan Lah, star 42 let, stanujoč v ulici Media št. 42, je včeraj popoldne v stari prosti luki, kjer je delal, prišel po nesreči z levo nogo pod kolo nekega ročnega vozička, ki mu je zmečkalo palec. Ponesrečenec je dobil prvo pomoč od zdravnika rešilne postaje, nato je bil prepeljan v mestno bolnišnico. — Dveletni Fran Sicolo, stanujoč v ulici S. Marco št. 31, je sinoči doma padel z nekega stolčka na ognjišču, kjer se je grel ter pri tem prišel z levo roko v ogenj. Mati je malega ponesrečenca prenesla v mestno bolnišnico, kjer je zdravnik dognal, da je mali Francek zadobil po levi roki in podlaktnici široke opekline, ozdravljive v 15 dneh.

Pijančev padec. 46-letni težak Ivan Gorion, stanujoč v ulici Mura št. 5, je snoči okoli 18. ure v pijanosti padel v ulici Ghega na tla ter se pri tem pobil na več mestih po obrazu. Z avtomobilom rešilne postaje so ga prepeljali v mestno bolnišnico.

Tatovi na ladji. Predsinočnjim so se neznani zlikovci splazili na jadrenico «Nuova Moretta», zasidrano ob pomolu Bersaglieri ter ukradli iz kapitanove kabine nekaj perila in eno obleko v vrednosti okoli 400 lir.

Tatvina je bila prijavljena na pristaniškem komisarijatu.

Navihan slepar. Včeraj je bil aretiran 28-letni Nikolaj Coglio, stanujoč v ulici Settefontane št. 10. Mladenič je pred kratkim v neki staromestni krčmi opeharil nekega Gualtiera Cuccera z odrezkom volnenega blaga, za katerega je sprva zahteval 1800 lir, a ga je pozneje prodal Cucceri za 300 lir. Slednji je menil, da je blaga 12 metrov, kakor je trdil Coglio; pozneje pa se je prepričal, da je bilo blaga samo štiri metre; odrezek je bil namreč na poseben način zvit skupaj, tako da se je zdelo, da je blaga več, nego ga je bilo v resnici. Cucera je takorekoč kupil mačko v vreči. Coglio je bil odveden v zapor v ulici Coroneo

Vesti iz Istre

Iz Doline. — (Smrt idealnega narodnega borca). Minuli pondeljek smo položili k večnemu počitku res idealnega narodnega borca naše Istre Ivana Picigo iz Dekani. Dasi ni bil pogreb razglašen javno, se je zbralo vendar lepo število domačinov in bližnjih okoličanov da izkažejo zadnjo čast možu, ki je vse svoje življenje posvečal dramljenju narodne zavesti med našim ljudstvom. Pred hišo žalosti je zapel žalostinko zbor društva «Slavec», pomnožen po nekaterih pevcih iz Ricmanj, Škednja in Sv. Mar. Magdalene Spodnje pod vodstvom g. Josipa Pangerca. Na to so se žalni gosti razvrstili v dolg sprevod do cerkve, ki ga je vodil veleč. g. župnik Piščanc. Po cerkvenih obredih je zbor zapel «Molitev» in Ivan Piciga je nastopil svojo zadnjo pot na kraj večnega miru. Po molitvah duhovnika je pevski zbor zapel žalostinko «Jamica tiha», nagrobnica, ki je pok. pevcu Picigi za življenja najbolj ugajala. To je bila najprimernejša počastitev njegovega spomina, lep čin pijetete. Ivan je prišel do miru, ki si ga v življenju ni nikoli privoščal. Po dnevu je moral opravljati težka dela, da je preživljal sebe in svojo družino. Zvečer pa je sledilo drugo, tudi naporno delo s poučevanjem narodnega petja po bližnjih vaseh naše tužne Istre. Vedno in vsakdar je bil pokojnik z besedo in obilnim delom zvest in navdušen sin svojega naroda. Vedno zvest do groba! Ce kdo, je pokojni Ivan Piciga zaslužil zadnjo ljubav, ki so mu jo izkazali hvaležni rojaki. Sorodnikom, posebno pa bratom pokojnika, tudi znanim narodnjakom, izrekamo iskreno sožalje. Ivanu Picigi pa: Večnaja pamjat!

Vesti z Goriškega

Premeščenje iz uradnih ozirov!? Učitelj Pajk Leopold, definitivni voditelj šole v Lokavcu pri Ajdovščini, je dobil te dni ferman, da mora iz službenih ozirov za voditelja v Grgar pod Sv. Goro, a tamošnji voditelj Makovec — pa v Lokavec. Oba morata biti na svojih novih mestih že 20. t. m.

Prečudna so pota naše šolske politike, nerazumljivi pedagogični oziri, da, popolnoma neumljivi! V zimi, med šolskim letom, kjer sta že oba uredila svoje pedagogično in didaktično delovanje za vse šolsko leto, zadeva

prememba na vseh svojih koncih, krajih in straneh ob vse šolske naredbe in postave, ki veljajo v državah kontinenta, kjer vladajo zakoni.

Noben teh dveh učiteljev se ni pregrešil niti za las proti nikaki točki.

Učitelj Pajk je definitiven voditelj že več let v Lokavcu, ima malo dete težko bolno že več tednov, soproga njegova je bolehava. To so pač oziri, ki bi jih gospod «proveditore» moral vzeti v poštev, **če je izvrševalec zakona in če je človek?**

Za učiteljstvo slovanske narodnosti v tej nesrečni deželi velja pravilo skrajne persekucije, ki presega pašalikovenje v turških časih.

Fiat justitia — pereat mundus.

Prireditev v Dornbergu. Danes ponovi Slov. čitalnica zanimivo igro »Dekle z biseri«. — Uspeh prve uprizoritve je bil naravnost presenetljiv.

Urnik za odpiranje in zapiranje trgovin. Podprefekt je določil sledeči urnik, da se bodo istočasno odpirale in zapirale goriške trgovine:

1) Za trgovine jestvin: a) v poletnem času (od 1. aprila do 30. septembra) odpiranje ob 7.30 in zapiranje ob 8.; b) v zimskem času (od 1. oktobra do 31. marca) odpiranje ob 8, zapiranje ob 7.30.

2) Ostale trgovine: a) v poletnem času odpiranje ob 7.30, zapiranje ob 7.30; b) v zimskem času odpiranje ob 8 zapiranje ob 7.

Občinski organi bodo sledili za tem, da se bodo trgovci držali tega urnika, proti onim, ki bodo ta urnik kršili, se bo strogo postopalo. Ta uredba je bila prav potrebna, kajti nekatere trgovine so se odpirale na vse zgodaj in zapirale tudi ob 9ih zvečer.

Videmski prefekt v Rimu. Odv. Pisenti se nahaja že nekaj dni v Rimu, ker ima tamkaj rešiti razna važna vprašanja furlanske pokrajine, posebno ona, ki so v zvezi s tujerodci. Ker je bil pred kratkim imenovan za generalnega nadintendanta glede vojne odškodnine za poškodovane kraje vseh treh Benečij, bo konferiral z Mussolini-jem tudi o tem vprašanju. V to svrho sta bila pozvana v Rim tudi tržaški in istrski prefekt.

Furlanski prefekt lahko rešuje vprašanje tujerodcev, toda če ga bo reševal tako kakor dosedaj, ga ne bo nikdar rešil.

Škoda, povzročena vsled nedavnih povodnji. Poslednja poplava Soče, o kateri smo svoječasno poročali, ter drugih rek in potokov na Goriškem je povzročila ogromno škodo. Razen raznih mostov in brvi je odneslo deroče vodovje mnogo lesa, krme in zemlje. Posebno oškodovani so številni lesni trgovci, katerim je voda odnesla ogromne količine lesa. Tako je odnesla voda lesnemu trgovcu Torkarju v Podbrdu nad 500 kubičnih metrov drv, istotako v Podmelcu italijanskemu trgovcu Vittoriju. Veliko je trpela zadloška ravan, ki je bila vsa pod vodo, ravnotako je bilo šempasko polje podobno velikemu jezeru, kar je povzročilo nemalo škode. Pri Kamnjah pod Sv. Lovrencem, «gričkom zelenim ob Soči, kjer lepo spi» Simon Gregorčič, je Soča izpodjedla kakih 200 metrov poti.

Veliko škodo so povzročili tudi plazovi, ki so se utrgali na raznih krajih. Nad Idrijo se je utrgal plaz, ki je zamašil kanal, vsled česar je voda udrla v skladišča ter odnesla veliko moke in slanine v približni vrednosti 100.000 lir v Idrijco. Pod Livkom se je utrgal ogromen kos hriba ter se razsul po senožetih med Idrskim in Kamnom 1 km daleč skoraj tik do ceste. Plaz je odnesel s seboj in zasul obsežen gozd z 200 kub. metri drvi, sadno drevje, senike in še kakih 40 m edine ceste, ki vodi na Livek. V Podbrdu se je utrgal plaz ter zasul kake 3 m visoko klavnico mesarja Grobarja in hišo Lenarda Torkar, vendar je škoda le neznatna.

Žrtve sv. Osvalda. Sv. Osvald je ime kraju, v katerem se nahaja norišnica, kamor prepeljejo vse one nesrečneže iz furlanske pokrajine, ki izgubijo zdrav razum.

19-letna Štefanija Pregelj iz Renč je veliko čitala razne romane najbrže revolverske vsebine. To čtivo je šlo Pregljevi tako na živce, da poslednje noči ni mogla več spati. V nedeljo ponoči se je vsled živčnega napada vrgla iz 2. nadstropja, na srečo pa se ji ni nič zgodilo. Goriški Zeleni križ jo je prepeljal k sv. Osvaldu.

— Antona Kocut iz Vedrijana je pred časom povozil voz. Ob tej priliki se je tako prestrašil, da je od tega časa večkrat podvržen napadom blaznosti. Pred kratkim se mu je ponovil napad, vsled česar ga je goriški Zeleni križ prepeljal k Sv. Osvaldu. Ker siromak že dolgo nič ni jedel, so ga hoteli na postaji Zelenega križa v Gorici nakrmiti, toda on je jed odklonil, češ, da ne more jesti, ker je umrl.

Čuden ženitni zadržek v Ajdovščini bomo imeli priliko videti in se pri tem pošteno zabavati in nasmejati danes, v nedeljo, 16. t. m. popoldne. Sicer stopi civilni zakon pri nas v veljavo še-le po novem letu, toda odvetnik dr. Slanc ne utegne čakati do tedaj in se hoče na vsak način oženiti že prej pri našem velemožnem županu Peharcu, kateri bo vreden svojega imena. Toda to ne bo šlo tako lahko, kakor si on misli. Pripravljene so mu velike ovire in zadržki. Kako se bo zviti odvetnik izvil iz te šlamastike, boste vsi videli na odru «Dramatičnega krožka v Ajdovščini», če ne počite od smeha še pred koncem predstave.

Obrtno-nadaljevalna šola v Vrtojbi otvori 20. decembra 1923 tudi prvi razred. Pozivamo razumnike, posebno šolska vodstva v Biljah, Štandrežu in Št. Petru, da opozorijo na to one šoliodrasle mladeniče, ki bi se radi izpopolnili v izobrazbi. Oglasijo se lahko vsak dan pri šolskem vodstvu v Vrtojbi.

Seja kraljeve komisije v Vidmu. V sredo se je zopet sestala v Vidmu kraljeva komisija za izredno upravo pokrajine. Na dnevnem redu seje ni bilo nič takega, kar bi Goričane utegnilo zanimati.

Književnost in umetnost

V oceni Oskar Devovih narodnih pesmi je pisec V. M. orisal veliki pomen nabiranja narodnih pesmi in postavil Oskarja Deva za vzor nabiratelja in harmonizatorja pri Slovencih. V članku se je dotaknil tudi Stevana Mokranjca, o katerem pravi: **Da je način njegove obdelave narodnih pesmi v glavnem nesmisel, oblike pretežke in da so te le potpuriji.** Isto trdi o Vilharju in Bajiću. Bajića sploh ne poznam, Vilharja pa ne poznam kot harmonizatorja narodnih pesmi, na vsak način pa se njegovo ime ne sme imenovati v isti sapi z Mokranjcem.

O življenskem delu Stevana Mokranjca piše Peter Konjović, eden izmed največjih sodobnih jugoslovenskih skladateljev in glasb. estetov, v svoji knjigi «Ličnosti»: Postavlja ga kot važen mejnik narodne in moderne srbske muzikalne umetnosti, ki je prav za prav izšla le iz njega. **Kot najboljše in najgloblje njegovo delo šteje «Rukovete».** Vsakega posebej analizira in karakterizira njegovo duševno zvezo po besedilu in spevu. Da ni to samo venček ali potpuri, se hitro prepričamo, ako primerjamo na primer **X. Rukovet** (Pesmi iz Ohrida) najlepši izmed vseh, **poln klasične lepote in jasnosti, globok kakor Beethoven** v najlepših delih in pa **temne, žalostne speve,** ki so bolj recitativi guslarja **kot pesmi,** nabrane po golih brdih Črne gore in pa zopet **jasne, vesele pesmi** iz Hrvatskega primorja od plavine morske in zlatega solnca, ki sije nanj, so verno ogledalo vsake posamezne pokrajine, ogledalo duše tistih, ki prebivajo v nji, njih hrepenenja in njih trpljenja. Zakoni, po katerih so ti «Rukoveti» nastali in se razvili, niso priučeni, temveč ozrastli so iz njegove krvi in iz njegovega roda. S svojimi «Rukoveti» združujoč vse pokrajine našega rodu, kaže elemente tiste velike, primitivne poteze, iz katere mora nastati moderna vokalna umetnost.

Ako je genijalni Stevan Mokranjac dal zbirki nekaterih «Rukovetov» naslov «Iz moje domovine», je storil to iz velike ljubezni do nje, v globoki samozavesti, da jo povzdigne. In to ni nesmisel. **Srečko Kumar.**

Poslano*)

G. Božo Milanović piše v svoji «Istri» in to ponavlja g. Virgilij Šček v svojem «Malem listu», kakor bi bil jaz svoječasno zadržal neko pismo, tičoče se istrskega narodnega sklada, več mesecev radi tega, ker da sem imel glede tega denarja kaj na vesti. Proglašam to za podlo obrekovanje ter pozivljam omenjena dva gospoda, če nočeta veljati poleg vsega še za mevži, da prevzameta formelno odgovornost za omenjeno obrekovanje, da ju morem tožiti in jima dati priliko, da dokažeta resničnost svojih očitanj. Če tega nočeta in nista mevže, ju pozivljam, da me ona dva tožita in mi dasta priliko, da jaz dokažem resničnost svoje trditve.

Pripravljen pa sem tudi, da se imenuje častni sod, v katerega voli vsaka stranka svoja dva zastopnika, in kateri naj razsodi, ali sem jaz nepošten ali pa sta gospoda Božo Milanović in Virgilij Šček podla obrekovalca.

Dr. Fortunat Mikuletič.

Trst, 15. decembra 1923.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon veleva.

Mali oglasi

MLADENIČ, inteligenten, želi znanja v svrho ženitve, z mladenko od 18—25 let. Ponudbe, če mogoče s sliko, pod «Mirno srce» na upravništvo. 1744

POSESTVO na prodaj. Dve hiši, približno 3500 klaftrov obdelanega zemljišča, vinograd in vrt, vse v bližini postaje Vrdela na lonjerski cesti. Pojasnila v gostilni Suban pri Sv. Ivanu. 1745

12.000 LIR posojila iščem na prvo vknjižbo, na posestvo v Izoli, cenjeno 36.000. Biščak, via Gelsi, vrata 22. 1738

SOBO s posteljo oddam. Via Coroneo 1/5. 1741

BOŽIČNA DREVESCA se prodajo. Via Giuseppe Vidali, (prej Scorzeria) 5. 1742

POSESTVO, veliko, s hišo, hlevom, zemljiščem, gozdom in pašnikom, pri Trstu ali zunaj, vzamem v najem za daljšo dobo. Ponudbe pod «Tom» na upravništvo. 1743

UGODNA PRILIKA. Prodam vrata, težka vrata, vrata s šipami in pisalno mizo. Delosto, Via Trento 5. 1746

†

S tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša nad vse ljubljena stara mati

Katarina Kermec

vd. Mikelič 685

v 80. letu svoje starosti, danes mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb se bo vršil v pondeljek, 17. t. m., ob 2. uri popoldne, iz hiše žalosti pri Sv. Ivanu št. 554.

(685) **ŽALUJOČI OSTALI.**

ZAHVALA.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem od blizu in daleč, ki so se v tako velikem številu udeležili pogreba naše ljubljene, nepozabne mame, soproge, sestre, tete, tašče, stare mame, gospe

MARIJE ŽAGAR

izrekamo najtoplejšo zahvalo.

Še posebno se zahvaljujemo preč. duhovščini, osobito gosp. Klobučarju dekanu iz Bovca za pretresljivi poslovilni govor, gg. pevcem iz Serpenice za ganljive žalostinke, gosp. učitelju Andreju Trebše za ureditev pogreba, vsem darovateljem krasnih vencev in šopkov, ter vsem, ki so nas tolažili v tej žalosti.

ŽAGA, dne 13. decembra 1923. 681 **Žalujoča družina Žagar.**

HIŠNA se sprejme v Via Galleria 19/III vrata 8. 1746

PIANINO ali glasovir v vsakem stanju, kupi uglaševalec Andrej Pečar, Trst, Via Molino a vapore 3, II. Sprejema vsa popravila in uglaševanje po zmernih cenah. 6

ZLAT, srebrn in papirnat denar se kupuje in prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinto Gallina 2, (nasproti hotela Moncenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. *25

G. DOLLINAR Trst — Via Ugo Polonio 5 (prej Via Bacchi) Telefon 27-81, uvoz —izvoz. Velika zaloga papirja za zavijanje, pisalnega i. t. d. papirnatih vrečic ter valčkov raznih velikosti lastnega izdelka. 30

KRONE, srebro, zlato in platin kupujem. Plačam več kot drugi. Zlatarna Povh Albert, Trst, via Mazzini 46. 58

KOVAČ PURIČ v via Media št. 6 izdeluje štedilnike in železne ruletes po ugodnih cenah. Prodaja štedilnike od L 160.— naprej. (59)

KDOR HOČE biti lepo in po ceni oblečen, naj se obrne do krojača **Žiberna v Divači.** Naročila po vzorcih, kakor pred vojno. Blago iz najboljših tovarn. Istotam zastopstvo šivalnih strojev «Singer». 1688

OSKRBNIK, izobražen, išče primerno službo. Podrobnosti daje upravništvo. 1691

PRODAM hišo v najlepši legi v Matuljah. «2 M» poštno ležeče, Matulje. 1708

BABICA, diplomirana, sprejema noseče. Ljubezniva oskrba. Največja snaga. Tajnost zajamčena. Govori slovensko. Corso Garibaldi 23. 1679

KMETIJSKO DRUŠTVO V VIPAVI ima v zalogi v ul. Nicolò Macchiavelli št. 8 zajamčeno pristno belo vino po konkurečnih cenah. Postrežba tudi na dom. 1730

SLUŽKINJA z dobrimi spričevali sposobna vseh hišnih del, išče službe. Gre tudi na deželo. Naslov via Girolamo Muzio, št. 5, stopnice C, II nadstropje, vrata 13 (1693)

PLISSÉ IN GUBE na harmoniko, veliki in majhni podvitki z novimi vzorci za cele obleke. Oliva De Battisti, Via S. Sebastiano 4, III. Vhod med izložbami skladišča Schlesinger. (51)

PLAŠČI in obleke se prodajo. Cene zmerne Prodaja tudi na obroke, brez poviška cen Via Ghega 7/II, srednja vrata. 1736

NA OBROKE, 5 lir na teden. Čebri, cinkani škafi, štedilne peči. Izključena konkurenca. Prvovrstna kleparska delavnica, D. Barcarecchio, Via Luciani 24, vogal Settefontane. 1737

MLEKARNA Božič, via Giovanni Boccaccio št. 4, išče dnevno 400 litrov pašteriziranega mleka s 1. januarjem 1924. Proti pogodbi in kavciji. 1733

ZIMSKE SUKNJE od L 160.— naprej se dobijo pri šivilji Antoniji Mermolja Rieger, Via Commerciale št. 3. Sprejemajo se naročila za obleke, à jour na vsakem blagu in perilu. Rezanje blaga za šivilje. Delo točno in zajamčeno. Cene zmerne. 1684

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Nizke cene. Govori slovensko. Tajnost zajamčena. Slavec, via Giulia 29. 1677

Naša velika

Prodaja za Božič

predstavlja najboljšo priliko za

koristne in primerne darove

v oddelkih:

Galanterije — Svilenine
Dišave — Kožuhovine
Nogavice — Ženski izdelki
Rokavice — Žensko perilo
Pletenine — Ženski klobuki
Moške potrebščine — Blago itd. itd. itd.

Predmeti iz

kitajskega srebra

po razprodajnih cenah

Corso Vitt. E. III. Štv. 16 Tel. 10-08 **ÖHLER** Corso Vitt. E. III. Štv. 16 Tel. 24-24

Pri milu gre v prvi vrsti za zaupanje!

PERILO JE DRAGOCEN ZAKLAD in je bilo vedno ponos pridne gospodinje. Dandanes, ko so tkanine izdelane s posebno tenkostjo, je umestna največja pažnja pri vsakem kosu perila.

KAKOVOST MILA, katero rabite za pranje, naj ne stoji v drugi vrsti. V prodaji dobite raznovrstna mila, ki so izdelana iz slabih surovin, ki niso zadostno milaste in — to je najhujše — ki vsebujejo kaolino, silikat i. t. d. samo da so cenejša.

ZNANSTVENO JE DOKAZANO da se ustavijo take surovine, posebno pa silikat, v vlaknu tkanin, ga razjedó in razkosajo. S tem se kvari blago sistematično.

KUPUJTE MILO ONIH ZNAMENITIH TOVAREN, ki vam lahko jamčijo za **ČISTOST** svojega mila in samo tako bodete dobro kupili.

Ime Fenderl je že jamstvo

PODLISTEK

Paul Bourget:

JEČA (3)

(La Geôle)

Poslovenil F. P.

Tedaj mu je bilo že nad 65 let. Največja nevarnost, ki jo predstavljajo tako zakasneli poslanci, ne tiči v onem prevzetju nekompetentnosti, ki misli, da vse zna; zakaj kmalu zadene na stvarnost in se zdrobi. Nevarnost je temveč v onem pretiranem nezaupanju, ki dovaja do zlorabe preudarnosti. Politični začetnik, ki ima nekaj samoljubja in razsodnosti, si določi na ta način pravila za svoje ravnanje, ki so v svojem bistvu bistroumna, ker so plod resnega opazovanja, čitanja zgodovinskih del, modrih razgovorov. Naši parlamentarni novinci pa jih uporabljajo na preveč sistematičen način: vplivu malih sredstev verjamejo včasih premalo, včasih preveč. V isti zmoti se je nahajal naš državnik, ki se je pozneje po neuspehu v oktobru l. 1877. umeknil v zasebno življenje v veliki meri ravno vsled drame, katere neobhodni predgovor je ta analiza. Takoj bomo razumeli, zakaj se ne more omeniti njegovo ime. Na podlagi enega izmed omenjenih pravil si je izbral za načelnika svoje pisarnice sina iz dobre družine, bogatega, elegantnega, kateri bi bil prav lahko veljal za diletanta, ki si želi dela ali za ničemernika, ki stiče za častmi. Kdo bi mogel spoznati potemtakem njegovo pravo vlogo, ki bi ji niti on sam ne mogel ugeniti njenega pravega bistva? On je morda verjel simpatijam ministra, toda ta poslednji ga je v resnici le hotel izrabljati, da bo krit v svojih najkočljivejših političnih in skoraj policijskih zvezah. In na stanovanju Vialisove družine, v pritličju stare hiše v ulici Saint Dominique, kjer je ta zaljubljeni par skrival svojo pošteno srečo, je imel svoje najvažnejše in najtajnejše sestanke. V oni dobi srditih borb, ko so vohunile stranke ena proti drugi z enakim sovraštvom, se je shajal tu — in vedno pod izmišljenimi pretvezami — z agenti, ki bi ga po njegovem mnenju kompromitirali, ako bi jih sprejemal v ministrstvu ali celò v svojem zasebnem stanovanju. Evo še eno njegovo načelo: «Državnik nima nikoli zadosti dokazov o svoji nedolžnosti.» Gotova, posebna tajna pisma so mu prihajala v zavitkih tega mladega moža, ki pa je bil drugače popolnoma svoboden v svojih družabnih in prijateljskih odnošajih. Njegov gospodar se ni zadovoljeval samo s tem, da bi mu to svobodo le puščal, temveč mu jo je vsiljeval. In v tem je razlaga one nenavadnosti, ki sem jo omenil: salon tega miljenca bojevitega ministra, ki je bil odprt gostom vseh strank brez razlike. Nekdanji industrijalec, ki se je machiaveliziral — naj se mi oprosti ta nova beseda, ker je tu potrebna — je veroval predvsem — in to ponavljam — v mala sredstva, v tipanje javnega mnenja, v brezimne stike z nasprotniki. Mislil si je: ker sprejema Ivan Vialis predvsem tovariše svojih let, ki spadajo k drugim strankam, me bo znal na ta način najbolje obvestiti o ljudeh, ki se sicer «ne dajo pretehtati». Domišljal si je, da je realist, kadar je izgovoril z zavestnim mrščenjem trepalnic ta izraz, ki je bil izposojen iz Bismarckove frazeologije in s katerim bi se tudi skoraj dal določiti čas pričujoče povesti. Kaj nismo bili tedaj vsi nekako omamljeni po prestižu zmagovalcev iz l. 1870. in v prvi vrsti po prestižu železnega kancelarja samega?

Še nekaj je treba dodati, da ne vzamemo temu izvrstnemu Francozu njegovega plemenitaškega značaja: da bi mogel bolje služiti svoji deželi, je hotel imeti podrepnika, ki bi bil prepričan, da je poraz radikalizmu za to deželo vprašanje življenja ali smrti. In med vrlimi možmi, ki so sestavljali tedanjo vlado, ni on sam pretiraval važnosti takih malenkostnih zakulisnih računov. Sainte-Beuve pa je dokazal nezadostnost takih zvijač, ki so tako priljubljene parlamentarcem naših dni, dni demokratske brutalnosti. Dokazal je to na slikovit način, ko je primerjal g. Guizot-a in g. Thiers-a z dvema izbornima šahistoma, ki svoje figure učeno premikata na hrbtu spečega kita.

(Dalje)

«Novi Rod». V kratkem izide tretja številka tega izvrstnega mladinskega lista. Ne bomo več naglašali vrednosti, stokrat se je že povdarjalo: V času, ko hočejo zatreti naš jezik v šoli in v času, ko se širi umazan tisk «po deželi, je «Novi Rod» bolj kot kdaj prej potreben.

«Novi Rod» je mladinski list, a ni rečeno, da je samo za mladino, čitajo ga lahko z užitkom tudi odrasli, zakaj «Novi Rod» prinaša stvari naših najboljših pesnikov in pisateljev, ki so ilustrirane po naših najboljših ilustracijah. — Uredništvo se resno trudi, da vzdrži list na višini kot ga ni dosegel še noben drugi naš mladinski list. Ne bi smelo tedaj biti slovenske družine, slovenske čitalnice, slovenske knjižnice brez «Novega Roda». — Prihodnja številka bo božična številka in izide s prilogo za naše najmlajše bravce in bo ilustrirána od raznih slovenskih umetnikov. Očetje! Matere! Želite napraviti svojim otrokom za praznike veselje? Naročite se na «Novi Rod»!

DAROVI

V počastitev spomina pokojnega g. Arko-ta nabrali Postojnčani L 230.— za «Dijaško matico». Denar hrani upravništvo.

Za Svetoivansko podružnico šol. društva so darovali: Družina Mevla L 5.— Moraši v Narodnem domu priigrali L 5.— Gospa Amalija vdova Černe iz Tomaja darovala vrečo moke za kruh. Srčna hvala vsem darovalcem.

Rojaki posnemajte in položite dar domu na altar.

NAŠI DIJAKI STRADAJO. — SPOMINJAJTE SE POVSOD IN VEDNO DIJAŠKE MATICE!

Loterijske številke

izžrebane dne 15. decembra 1923.

Bari	49	43	54	72	87
Firenze	54	46	45	21	18
Milano	18	46	77	3	21
Napoli	4	84	55	11	33
Palermo	72	39	6	1	80
Roma	75	77	13	23	54
Torino	28	65	13	82	32
Venezia	83	24	64	87	88

Borzna poročila.

Valuta na tržaškem trgu.

ogrske krone	0·11	0·12
avstrijske krone	0.0322	0.0327
češkoslovaške krone	67.20	67.50
dinarji	26.—	26.20
leji	11.75	12.25
marke	—.—	—.—
dolarji	22.90	23.05
francoski franki	122.—	122.50
švicarski franki	400.—	403.—
angleški funti papirnati	100.55	100.75

ZOBOTEHNIČNI AMBULATORIJ

M. BIZJAK 684

sprejema od 9 do 13 in od 15 do 19, ob nedeljah in praznikih od 10 do 12.

VIALE XX SETTEMBRE 39 I
(prej Acquedotto)
TRST — Telefon 23-09 — TRST

Hočete prihraniti?

Paletots (Ranglan) od L 99.— naprej
Moške obleke . . „ „ 99.— „
Obleke za mladeniče „ „ 65.— „
Hlače iz debelega blaga „ 32.— „

40 - Alla Città di Trieste - 40
40 - Via Carducci - 40 675

MED. UNIV. 681

Dr. STANKO PAVLICA

ordinira v Vipavi
v prostorih dr. Kanca
od 8 do 12

Kmetovalci pozor!

Umetna gnojila: Thomaževa žlindra, Superfosfat, Kalijeva sol, Mešanice za grah, trte itd.
Semena: Detelje, sočivja in cvetlice.
Trte: cepljenke in bilje, kakor tudi vsakovrstne sadike kraškega izvira.
Poljski stroji: plugi, slamoreznice itd.
Vse najboljše in najcenejše blago!

KMETIJSKO-TRGOVSKO DRUŠTVO D. Rolenić & Co
Trst, Via Raffineria 7 - Tel. 36-75

Tovarna štedilnikov in peči, majoličnih ali železnih

tvrdka **M. Zeppar**

Trst, Via M. R. Imbriani 10-12 (prej Via S. Giovanni)

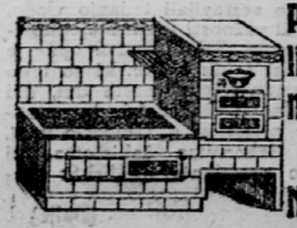

Prodaja majoličnih, keramičnih in cementnih plošč.
Najnižje cene.

Pri tvrdki

Giuseppe Struchel

Via Mazzini, vogal Via S. Caterina

se nadaljuje izredna prodaja z 20 % popustom na označenih cenah. 48

Dr. Leopold Mraček
in
Dr. Jan Linka
zobozdravnika
sprejemata od 9-1 in od 3-7.
Trst, Corso Vitt. Em. III. Štev. 42. 637

Trgovsko-obrtna zadruga
v Trstu
registrovana zadr. z neomejenim jamstvom
Via Pier Luigi da Palestrina 4, pritličje
Obrestuje navadne hranilne vloge po
5 %
Večje vloge, vezane na odpoved po dogovoru.
Sprejema tudi vloge na tekoči račun
v DINARJIH
ter jih obrestuje pod najboljšimi pogoji.
Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune
Posoja hranilne pušice na dom.
Daje posojila na poroštvo, zastavo vrednostnih papirjev ali dragocenosti.
Uradne ure od 9-1 zj. od ½4-½6 pop.
Poštno hranilnični račun št. 11/1327. Tel. 16-04.

Veliki dohodi
dunajskega pohištva
od najnavadnejšega do najfinejšega v veliki izberi po nizkih cenah.
R. Camponovo
Trst — Viale XX settembre 33
tel. 793. 659

Starodavna tovarna tehtnic, utež in mer
Giuseppe Florenz & C°
z zalogo in delavnico za popravo
v Via Ant. Caccia 6, Telefon 13-64
naznanja svojim cenj. odjemalcem, da so se dopustile vse tehtnice za trgovske potrebe sistema „Florenz" k mirosodni poskušnji glasom metričnega pravilnika, ki bo stopil v veljavo s 1. januarjem 1924, tudi v novih pokrajinah.
Popravila se izvršujejo točno in po zmernih cenah. 686

678

POHIŠTVO
— ZA —
PISARNE
PISALNE MIZE, KNJIŽNICE, VALJASTE KNJIŽNICE, PAPIRNICE, MIZE, GARNITURE ZA KLUBE, POHIŠTVO ZA URADE
PO IZREDNO NIZKIH CENAH
ALESSANDRO LEVI-MINZI
Via Rettori 1 Via Malcanton 7-13
Tvrdka obstoječa od l. 1874

Najvišje cene plačujem za
KOŽE
kun, zlatic, lisic,
dihurjev, vider, jazbecev, mačk, veveric, krtov, divjih in domačih zajcev.

D. WINDSPACH
Trst, Via Cesare Battisti št. 10
II. nadst., vrata 16 35
Sprejemajo se pošiljatve po pošti.

Zobozdravnik
dr. Lojz Kraigher
specialist za bolezni v ustih in na zobeh
sprejema za vsa zobozdravniška in zobotehniška opravila.
v Gorici, na Travniku 20 (Piazza della Vittoria 20)
od 9-12 in od 3-5. 663

Antonio Cerneca
— LIVARNICA železa in kovin. —
V skladišču Via Enrico Toti št. 4, tel. 438
vedno v zalogi:
Plošče za štedilnike, ražnji in pečice, zaklopnice za lijake, bronasti drogi, podgrednjaki in medeni drogi za zavese.
Sprejemajo se vsakovrstna naročila.

ŠIRITE „EDINOST"

Proda se enonadstropna hiša
v Celju, oddaljena 10 minut od kolodvora, z moderno opremljeno prodajalno, delavnico, dvoriščem in vrtom; električna razsvetljava, parketirane sobe itd. — vse v prav dobrem stanju. — Reflektira se samo na resne kupce. — Dopisi: Ivan Gams, Celje, Poštni predal 31. (662)

Šola za automobiliste in motocicliste S. Vaccari
Via S. Nicolò 12.
Normalni praktično-teoretični tečaji, brzi tečaji, večerni in dnevni, vedno odprti.
Zajamčen patent v 10 do 20 dneh.
Edina popolna šola. — Oglejte si naše nove prostore. — Olajšave za deželane. — Popoln teoretični tečaj L 30.—. — Informacije in prospekti v Via S. Nicolò 12. 673

Znana slovenska tvrdka **Josip Kerševani** mehanik, puškar in trgovec

GORICA - Stolni trg štev. 9 (desno) - GORICA

se priporočam slavnemu občinstvu za nakup najboljših šivalnih strojev Original Mundlos nemških tovarn, katere jamčim za dobo 25 let. — Brezplačen pouk v umetnem vezenju, krpanju in šivanju. — Imam v zalogi tudi najboljša dvokolesa znamke Columbia ameriških tovarn, za katere jamčim 2 leti, ter vse dele spadajoče v mehanično in puškarsko stroko. (66

Delavnica in popravljalnica, Gorica, Stolni trg Štev. 5

Kristalni in porcelanasti luksuzni predmeti
FELICE WEISZ
CORSO VITT. EMANUELE III, 24 - TEL. 35-75
Namizna posoda iz najfinejšega porcelana od L 290 naprej
Krasni darovi za Božič, Novo leto
in za vsako priliko 679

nana goriška tvrdka ELIJA ČUK v GORICI
Piazza Cavour Št. 9 naznanja tem potom slav. občinstvu, da je prejela zastopstvo najboljših in svetov. šivalnih strojev „PFAFF".
„PFAFF" je najboljši stroj za šivilje
„PFAFF" je najboljši stroj za umetno vezanje
„PFAFF" je najboljši stroj za krojače
„PFAFF" je najboljši stroj za čevljarje
„PFAFF" je najboljši stroj in najbolj trpežni stroj za domačo rabo v obče, za katerega se jamči 20 let. - V zalogi so razne druge odlične znamke nemške šivalnih strojev. Dvokolesa, puške, samokresi. Brezplačen pouk v umet. vezenju.
Se toplo priporoča **ELIJA ČUK,** sodni izvedenec Piazza Cavour 9.

Ljubljanska kreditna banka
Podružnica v Trstu. 2
Vogal via Valdirivo 27 — Via 30 ottobre 11
Izvršuje vsa bančne posle.
Kupuje in prodaja raznovrstne tuje valute. — Prodaja in kupuje Dinarje. — Izvršuje nakazila Dinarjev v Jugoslavijo.
Sprejema Dinarje na obrestovanje po dogovoru.
Vloge na knjižice v Lirah obrestuje
po 3¾ % netto
Vloge na tekoče račune po 4½ %
Vezane vloge obrestuje najugodnejše po dogovoru.
Glavni sedež banke: LJUBLJANA.
Podružnice: Brežice, Celje, Črnomelj, Gorica, Kranj, Maribor, Metković Novisad, Ptuj, Sarajevo, Split.
Delniška glavnica Dinarjev 25,000.000.—
Rezerve: Dinarjev 20,000.000.—
Tel. št. 5-18, 22-98. Uraduje od 9 do 12½ in od 14½ do 16.

BANCA ADRIATICA
Ustanovljena leta 1905.
Delniška glavnica Lit. 15.000.000·— popolnoma vplačana.
Glavni sedež: Trst, Via S. Nicolò 9 (Lastna palača). Podružnici: ABBAZIA, ZARA.
Olajšuje vsako trgovsko operacijo z Jugoslavijo
potom zaveznega zavoda
Jadranska Banka v Beogradu Ljubljani in Zagrebu
in njenih podružnic v glavnih mestih Jugoslavije.
Daje kredite za nakup blaga; subvencije na blago. Inkasi efektov in računov. Informacije. Kupuje in prodaja dinarje in druge valute. Jamstvena pisma in druge operacije po najugodnejših pogojih.
Sprejema vloge v Dinarjih ter jih obrestuje najbolje po dogovoru.